

ЗЕЛЕНА ЄВАНГЕЛІЯ

БОГДАН ІГОР АНТОНИЧ

Нихто ішы та не співал
по лемківски, як заспівал
Антонич в перекладах
Мурянки. Антоничів
смуток, тугу, задуманя,
пантеїстичну філософію
внутрішню гармонію,
першобытне повязаня
з космосом, захопленіст
житьом, поганьську
біологічніст, сенсуальніст,
магію, містыку, вшытко
тото, як безцінны
перлинки, тлумач
позберал і виєкспонувал
так, жебы не стратити
ани часточки іх вартости.
Заясніли они наново,
набрали нового житя
в житю того простору,
якій іх створил. (...)
[М]ал він особливу ролю,
переспівати Антонича так,
жебы кождий Лемко –
читатель почул, што
Антонич є сутьово
вписаний в природний
і культурний лемківський
простір. Тоту ролю
публикуваны гев
переклады в найвижшій
ступени выполнюют

Олена Дуць-Файфер

БОГДАН ІГОР АНТОНИЧ

ЗЕЛЕНА ЄВАНГЕЛІЯ

(выбраны творы)

на лемківське першую
Петро Мурянка

СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ
КРЕНИЦЯ 2009 ЛІГНІЦЯ

© Copyright by Stowarzyszenie Łemków 2008

Редакция загална
і *Жмені жыття*
(з біографії Poеты):

Петро Трохановскій

Транс – Антонич
(слово о перекладі)

Олена Дуць-Файфер

Окладинка:

Петро Басальга

ISBN 978-83-927395-0-0

*В сотну річницю народжыня,
з памятю і поклоном
за велич створенага
в жытю так короткым*

Потомны

Жмені жыття

Не спроста біографійом, сухом стежком двадцятьох і осмох прожитих років Богдана Ігоря Антонича, а жменями з його жыття, його виджыньом съвіта забагнула ём поділити ся ту з Чытачом. Не значыт то – же буду ся намагал вытігати окремы внескы на основі створеного поетом. Тото повинни зробіти, ай мышлю, же зроблят – інчы. Я, хоц чую смак, запах Антоничовай поезіі, знам ёй вагу і місце во съвіті, в тым і в нашым лемківскым съвіті, прагну – понеже за літературознавця ся не мам – приближыти жыття, постать Поеты од цілком насущной, человечой страны. Внутрішня потреба каже мі змініти дакус, а бодай лем проясніти утырвалений в съвідомости по-Антоничовых поколінь його образ, його місце, лем на основі творчости ци радше языка творчости – як знаме – українського, што гейбы мало бесідувати само за себе, вырокувати о вшыткым.

На тільки ём в добрій ситуаціі, же не мушу вглубляти ся в тото жыття, так бы речы, одавторско (на што все кладе ся тін субъектывізму), не мушу сам чыніти даякых глубокых аналіз на основі змуршавільх метрик, документів, інчых съвідоцтв часу. Тото вшытко остало уж одкрите і записане. Треба лем прочытати і... проаналізувати записане. Серед богатства літературы мам на мысли передовышыткым обширену монографію о Антоничу Миколы Ільницкого¹ та текст Святослава Гординьского з книги зобраных творів Антонича.² На тых джерелах, „тунім коштом”, буду

¹ М. Ільницький, *Богдан Ігор Антонич*, Київ, „Радянський письменник” 1991.

² С. Гординський, *Богдан Ігор Антонич. Його жыття і діяльність* [в:] Богдан Ігор Антонич, „Зібрані творы”, ред. С. Гординський і Б. Рубчак, Нью Йорк – Вінніпег 1967.

базувал. Може то не барз елегантско, а іщи менше науково (чым ся не старам), але буде ту вельо і мойай інвенції. Адже мушу звернути увагу не лем на писаны ленійкы, а і на тото, што помедже нима, бодай кус з інчых джерел доповісти, чого авторы не повіли, а часом ся заікнули.

Вродил ся Богдан Ігор Антонич 5 жолтня 1909 рока в Новици – на серединній Лемковині, де його няньо, о. Василь, красного а прибраного назвиска – Антонич, правдивого же – Кіт, был товды парохом. Та походил, подібні як і його імость – Ольга, Богданова мама, з Рыманівщыны, отже зо східної Лемковины. О роді не мame окремых відомости, поза назвиском приписаным пак лемківскій різбі в дереві (Петро Кіт з Вількы, родж. в 1917 р.³).

Мамин рід, Волошыновичів, мал прадавне гніздо в Королику Волоскым (одтале назвиско), а пак розсіл ся шырше по ближнім терені. О ним мame веце відомости, понеже был то рід шыроко знаний, шануваний, а до пошаны той причынили ся передовштыкым події періоду Лемківской Республики 1918-1920 років. Та і перед I сьвітовом войном, в тыжденнику „Лемко”, што выходил на західній Лемковині, як еліксір стрічаме дописы зо східной Лемковины, акуратні Михала Волошыновича з Королика⁴, што за ціліст жыття і діяльности удостоіл ся быти в Пантеоні Зеленої Лемковины. На каторзі Талергофу серед вязненых видиме Волошыновичів з Посады Яслиской – Андрия, Теодора і Василя (остал спочывати „Під Соснами” 15.03.1915)⁵. Там тіж одбыл „свое” нотар Алекс-

³ І. Красовський, *Діячі науки і культури Лемківщини*, Торонто – Львів, с. 32.

⁴ „Лемко”, № 51, 1912, [ту за:] Пантеон Зеленої Лемковины, ред. П. Трохановский, Горлиці 2008, с. 84-85.

⁵ В. Ф. Курилло, *Лемковщина в Талергофі* [в:] „Военные преступления Габсбургской монархии”, т. III, Trumbull 1964, с. 110.

сандер Волошынович з Липівця⁶ – Богданів уйко, мамин брат. По войні влучыл ся міцно в справы реченой Лемківской Республики, был членом делегації зо східньой Лемковины на загальнорусиньски засідання в Пряшівскій Руси. Там перебываючы, довідал ся о заочным засуджыню го в Krakові на кару смерти (в маю 1919 р.), там і остал. Там тіж на якій час дал притулок своій сестрі Ольгі з мужом і их сынкови Богданови, коли мусіли они ратувати ся втечом в обличу паціфікацыі Лемковины⁷. Уйко Александер, товдышні події, перебыты труды, в тым і хворота міцно ачий вписали ся в памят десятьолітнього Богдана. Не найдеме их, правда, в його будучым писаню, але найдеме в... молчанию, самоізоляції од окружуючого съвіта, здаочу ся стрічаным в дорозі жыття людям на ігноранцию. Але о тім – потім.

Наразі Богдан Ігор Антонич вертат до кольськы дітиńства – Новиці, до *тесаного порога*, до *вільх і яворів-кленів*, до *розсміяных потоків...*⁸ Та не на долго. Уж 1920 рока высылают го родиче до саноцкой гімназії. Же чом так далечко? Гнеска, коли не лишило ся о тым конкретных джерел, споминів, трудно вырокувати о такій децизії. Колишні Рускы Бурсы в Санчы і в Горлицях, де находили притулок гімназиялісты зо західньой і серединной Лемковины, де ковали свое духове, культурое, языкове „я”, в наступстві воєнных і повоєнных, уж польских діянь, перестали існувати (перша на все, друга на пару-надцет років). Натоміст в однесіню до Санока – як пише Ільницкій – мав цей навчальний заклад одну

⁶ Як. в.

⁷ B. Horbal, *Działalność polityczna Łemków na Łemkowszczyźnie 1918-1921*, Wrocław 1997, s. 67 – 68.

⁸ Высловы з творчости Антонича.

особливість: у цій єдиній на цілу Лемківщину гімназії навчали й української („руської”, як говорили тоді) мови⁹. При тым могли ту грати ролю і даякі родини колігациі на східній Лемковині.

З того што знаме, іщи в 1924 році – отже в часі гімназіяльної Богданової едукації – мал в Саноку, на одкритю читальні ім. М. Качковського одчyt спомnений, „златоустий” Михал Волошинович. Представлял ся як син бідного лемковського народа, пониженоого і всіми забытого¹⁰, розповідал широко, крылато, гейбы притчу, о штырьох учителях, котри вчили го жыття. Были нима: Поляк, Росиянин і Українець, і... біда. Завершыл свою бесіду о них словами: Я люблю всіх четырох наших профессоров: я люблю и поляка, люблю русского, люблю и украинца, но наибольше люблю свою біду, бо лем она одна загартовує во мni духову дисциplinu и волю¹¹.

Чом о тым ся розписую? Же якій бы то мало мати звязок з нашим будучим поетом? Не знам ци мало, а кед мало – то якій, бо невельо є конкретных съвідчынь в однесіню до вчасных поглядів Антонича. Але прагну звернути увагу на факт, же само госло „Санок” мало іщи товды цілком інчий вызувк од того, якій функціонує в наших сучасных вýображеннях. Санок был іщи товды міцно русофільський, хоц, як ближе сходу, пошырял ся там і украинофільський напрям. На кілко і в якій вазі могли ся тоты факты позначати на жытю руских гімназіялістів? Бодай на старті, были то іщи діти (Антонич мал 11 років), звертали веце увагу на „прозаічны справы”, одчували

⁹ М. Ільницкий, як. в. с. 14.

¹⁰ М. Волошинович, Світ школа, а біда учитель. [в:] „Карпаторусский Календар Вания Гунянки на год 1931”, сс. 34-45, ту с. 43

¹¹ Як. в., с. 40.

передовшытким грань медже рускым а польським съвітом. Як напише вельо пізнійше в своїх споминах, уформуваний уж языково Антонич: *Половина відділу була іншої народності і дивилася на нас зашморгом. Зиркала спідолба, мов на відмінні від них створіння. Найгострійше виступала прірва в часі молитви. Коли прийшлося нам повторити „Отче наш...”, вони словно душилися від стримуваного реготу. Тоді зачинали ми дошкульного, майже фізичного болю*¹².

Адде в дітинячих очах выраж оной грани: віра, язык. Тот другій компонент в шкільним виданю (повім того в одворотним як Ільницькій порядку), „рус'кій” в назві був в істоті галицьком одміном українського. Був книжним, шкільным языком, уформуваним за Австрії львівском Шкільном Радом, якого вчали ся діти і по цілій нашій Лемковині. Мам адде пред собом буквар з тамтого часу (чытанка на букву „ц”): Церкви бувають деревяні або муровані. В нашім селі є також церква. Чуемо в ній красний съпів і науку душпастиря. Учило ся там, як маємо чесно жити¹³. Над словами позначено акцент (неє ту технічних можности того ввести). З ним мали дітиска на Лемковині выражний проблем. Антонич тіж:

*I лемківське походження, і польське оточення були причиною того, що майбутній поет засвоїв собі різні діалектичні й нелітературні наголоси, які навіть пізніше пробивалися в його розговірній мові. Це й було причиною того, що його університетські колеги не раз собі з нього жартували, називаючи його „Антонич” (з наголосом на А).*¹⁴

¹² М. Ільницький, як в., с. 15.

¹³ Школа Народна. Часть первша. Буквар. У Львові. Накладом ц.к. Видавництва руских книжок шкільних. 1908, с. 44

¹⁴ С. Гординський, як в., сс. 8-9.

До університетських студій Антонича нам ішы кавальчык. Останнім дакус при гімназіяльних роках, кукнийме ретроспектывні (адже там мало ми були) до його вчасного дітињства. Антонич для писання по лемківски вродил ся або дакус за пізно, або дакус завчасу. Лем п'ятьолітнім сердечком міг одчувати зъвірства 1914. рока, розуміти, що радше нияк не розуміти визвуку слова „Талергоф”. Не мал змоги, так як мала ціла плеяда наших великих, з Гунянком, Русенком ай Волошыновичами участвовать в коротким але високим злеті згуруваным попри сандецко-горлицьким „Лемку”. За пізно ся тіж вродил, жебы дорастаючом молодістю – товды коли з першого коват ся, дозріват душа – займати ся на Республіку. З того періоду, як спомнено вище, за причиною нужди, скытань остала му лем замкненіст в собі. Українські дошлідники не барз годни достаточно вивести єй причину. (Над дост євентуальному причином, над скорбним епізодом дітињства перелітуют „як бы пса през воду перегнал”, адже сфера лемківських народных мрій ім не по руці.) Цитуваний Ільницьким Лев Гец, гімназіяльний учитель Антонича повідат: *В класі Антонич нічим спеціально не відрізнявся, але не був таким веселим, як його товариші.*¹⁵ Сам же Ільницький пише: *Все це свідчить про те, що підліток створив собі окремий світ, в який нікого не пускає* (пікр. ту і дале, мое – П.Т.) і який, отже, не може бути описаний ні знайомими майбутнього поета в ті роки, ані його учителями.¹⁶

Завчасу ся вродил Антонич, жебы перши шкільні чытанкы чытати з періоду наступного зрыву-злету, часу 30. років. Был дітином „ниякого часу” і в ним

¹⁵ М. Ільницький, як в., с. 17.

¹⁶ Як в.

ся мусіл змістити. І змістил ся як було товдys мож і як му було до подобы. „Бокувал” він, „бокували” од него (о чым ішy шырше за хвилю), але як барз здібному і барз працовитому – што підкрисляют во споминах учитеle – наука ішла му добре. І творити зачал уж в гімназії, в языку „руськым”, таким, якого ся вчыл, адже в якым інчым в даній ситуації, а уж і речы – переконаню – міг?

Гімназию закінчыл в 1928 році і такой записал ся на гуманітарний факультет Львівського Університету, обравши своіом специальністю славяньску філологію. Його славяньскіст і славяньскомовніст была барз шырока. Хоц студії завершыл – же выбігнеме на момент до переду – zo ступеню магістра польской філології, „[я]к зас съвідчат товарише zo студий, він наполегливо працуval зо словниками. Показовы, окреме, такы факты: перекладаочы сонет ческого поеты Ярослава Врхліцкого *Mope*, Антонич глядал одповідніх фраз та ідіомів в польским языку, студиюочы словники, записувал росийскы слова, чытал творы росийскых писменніків, якы пак цитувал в своіх статях.”¹⁷ Был не лем славяньским поліглотом. „Знал добре німецкій і англіцкій языки, з якых переводил, та, очывидні французкій – на джерела в тым языку не раз ся посыпал, не рапуюочы грецкого, латиньскога: вчыл ся адже в клясычній гімназії.”

Вперто, наполегливо доходил Антонич до українщины, жебы ю пак на вершыны вынести. Та не приходило му тото попри лемківскій „заваді” легко. Як споминает знана писменница Ірина Вільде: Антонич, будучи вже на університеті, говорив якось дуже... „дивно” по-українськи, так що ми, дівчата, навіть подекуди (несписані дороги твої, доле!) бокували

¹⁷ М. Ільницький, як в., с. 23.

зразу від нього, вважаючи його за поляка, що робитьсь „приємним” для нас, українок. З віршів (...) довідуємося, що Антонич – лемко. Може, був це і той говір лемківський, що будив у нас недовір'я до нового товариша.¹⁸ Значит, же його – було, не було – тырваюча вісем років гімназильна едукація „руськості” в языку не привела го ішы гу „приличному” рівню українщины, значит, же Санок з його учительями був, якій був, же аж львівське середовиско зробило з Антонича „істинного Українця”...

Поставил ём три крапки. Бо істинний в лемківській реляції Українець того (ци лем того?) часу – то портрет знаний нам зо соток, тисяч ситуаций в наших взаєминах, принагідних ци конечных зносинах. Не час, не місце, ай не охота мі ту розгрібувати давни раны. Послужу ся прекрасном характеристыком выдатного польского гуманісты В. Фельдмана з перелому XIX/XX віків: *Charakter ich narodowy ma niejedną cechę niezbyt sympatyczną. Cechy te są wynikiem jednej generalnej przyczyny: niewoli. To jest najsmutniejszym przekleństwem ucisku i zależności, że wypacza i psuje duszę zarówno prześladowującego jak i prześladowanego. Wytworzył się na kresach typ polskiego królewiątka – wytworzył się Rusin z całą bezdenną biernością, jakby stworzony do odbierania rozkazów i... niestuchania ich (...), aby ostatecznie, gdy miara zła się już przebierze, zakipieć, wybuchnąć strasznym buntiem niewolników...*¹⁹

Українці вибухали на долго перед часом выповідження тих слів і не раз по них. Бухали і в Антоничів час. Але він був тому непричастний. Ани в тракті

¹⁸ Як в., с. 21.

¹⁹ W. Feldman, *Na posterunku [w:] „Galicja w dobie autonomicznej”*. Wybór tekstów w opr. Stefana Kieniewicza, Wrocław 1952, s. 320-321.

студий, ани по іх закінчыню (1933), коли то всеціло занял ся твориньом. Кед ся ближыл дағде гу суспільству – то тіж лем в сфері артистычній. Прекрасні, як самоук, грал на гушлях (занимают гушлі в його творчости видне місце, як єден з найбарже магічных реквізитів), гарді малювал, образы його выставляно не раз, ішы в гімназії. Антонич, як в росийской баладі: *все пишет, и пишет*. Як бы віщий был, гейбы знал – же бракне му часу. Та ци класти лем на карб творчой пасії його абсенцию в народово-політычным жытю, в декларацийно-маніфестацыйных мітингах? А уж в однесіню до публикаций, де такой каждый творец полізе всяди, жебы лем опубликовати свое начертане – Антонич, хоц початком друкувал там і ту, являт ся заправды селектывний. И жебы сте не подумали, же мурянчу, послужу ся зас цитатами:

Відомо наприклад, що Антонич протягом кількох років входив до редакційної колегії молодіжного журналу „Даждбог“ (...), та коли керівництво журналом перишло у руки поета Богдана Кравціва, який надав йому сутно політичного спрямування, вірші Антонича у цьому часописі більше не з'явилися.

Від весни 1934 р. перестав публікуватися поет і у „Віснику“, що його редактував тоді Дмитро Донцов, відомий діяч націоналістичної орієнтації. (...)

Антонич не приєднався до жодного з політичних таборів тогодчасної інтелігенції.²⁰

Зрештом сам Антонич повіл: *Я не мандолініст ніякого гурта. Не виступую верблів на барабані дерев'яного патосу.²¹*

Причалення Антонича до „Назустрічі“ можна б пояснити тим, що всі інші журнали були партійні

²⁰ М. Ільницький, як в., с. 27

²¹ „Назустріч“, 1935, № 4; цит. за Ільницким, як. в., с. 29.

або ідеологічні, тоді як „Назустріч” була літературно-мистецькою газетою, яка нікому не накидала своїх поглядів.²²

Не значить то, що Антонич – як спостерігат Гординський – жив лем в своїм нереальним світі, бо реагував він на ріжни актуальны події (Слово про чорний полк – як реакція на товдышні видається в Абісинії ци поема Альказар на тему епізоду іспанської війни). Та: *I тут Антонич був завжди поетом і не ставав у чужу йому позу дидакта чи пропагатора.*²³

Националізм, аж і в незлым того слова забарвленю, грал в Антонича нияку ролю (не належить ту мішати патріотизму, зрештом не декларованого тіж безпосередньо, патріотизму величного, теплого, передказаного в лемківській ліриці). То був поета космополіта, хоць в шувній мірі славянофіль, з творчим, в українським виді, словом. Овшим, найдеме в Антонича і реальні переказы звязку з величним народом Шевченка, але... Україном, Шевченком і вищими (тыма третіма лем в сенсі природнього, безнаціонального смаку) захоплювал ся і я – Мурянка (прошу не досмотрювати ся ту якýchнебуд інчих аналогій). Та таки символы, синоніми виступают в Антонича так барз рідко, же в контексті цілості створеного гейби нияк не виступували. Же жують они дост міцно в про-Антоничівській свідомости – то барже витвір іх шувні калькуляційного експонування, як хоць цитат з Антонича поміщеній на передній стіні Центра Культури ім. Б. І. Антонича в Горлицях, веденого через Объєднання Лемків: *Антонич був хрущем і жив колись на вишнях, на вишнях тих, що їх оспіував Шевченко.* Гейби Антонич не осипувал Лемковини – і то

²² С. Гординський, як. в., с. 12.

²³ Як в., с. 23

на переднім місці, як на престолі, гейбы „объєднаний” Лемко все і все ішы мусіл, был обовязаний докumentувати так а не інакше своє „я”.

І кед сме при мотыві: передовшыткым тематыком лемківском здобыл сой Антонич найвекше узناња. О кілко перша збірка „Привітання життя” (1931), де поета лем дітхнул лемківскости, была – як повідат Гординський – ще досить учнівська²⁴, о тілько друга, „Три перстені” (1934) – преображені в образы краю дітиńства викликала загальне признання. (...) Дуже характерною рисою „Трьох перстенів” є її лемківські мотиви (...). „Елегія про співучі двері” була наче відкриттям нового казкового світу в лемківських горах (...)²⁵. [Чотири ранні елегії Антонича – про співучі двері, про ключі від кохання, про перстень пісні і про перстень молодості (...) разом творять одне з найвищих його поетичних досягнень. (...) В цих елегіях та інших віршах „Трьох перстенів” наче прорвалося з-під землі ціле творче джерело поезії.²⁶ (...) [Вірші з лемківською тематикою маємо і в дальших його збірках („Книга Лева” – 1936; „Зелена євангелія” – посмертні, 1938), за винятком останньої (невеличкої) – циклу урбаністичних поезій „Ротації” (1938)²⁷.

І totы тіж, з лемківскыми мотывами верши найчастійше сут перекладаны на чуджы языки. Бо в них акуратні пелехатий Лемко отворил цілу свою душу. І запер. И они передовшытким вчынили го Поетом, з велького „П”, як написано. (В наших уж часах повторил ся такій вариант – Гарасимовича вынесли на Олимп тіж передовшыткым лемківскии верши.)

²⁴ С. Гординський, як. в., с. 9.

²⁵ Як в., с. 11.

²⁶ Як в., с. 17.

²⁷ Як в., с. 12.

До вишнього съвіта, гу „Великій гармонії” (так зове ся збірка релігійних верши, влучена аж в 1967 р. до видання Гординьского) одышол Антонич, жертва ріжких скомпікуваних хворот, на які товдышня медицина не мала ліку, барз завчасу, маючи лем 28 років. Стало ся то серед літа, 6 липця 1937 рока.

Велькій Антонич, якій відкрив (...) нові, незвідані досі українськими поетами сфери поезії²⁸, не все була голублений. По перших захоплінях, мал роки забытя. І то не лем зо взгляду на „трудний період” (ту як гумореску приведу цитат зо совітской енциклопедії, „сумуючий” його надбаня: (...) У ряді віршів виявилася політична суперечливість Антонича, намагання стати остою соціальних проблем.²⁹) Та як фенікс з попелу, по роках з мертвых ставал. Аж стал на добре. Знам, знаме – на все. Для Україны, для Лемковини, для Съвіта.

І тым бы-м доповіл: не хіл єм повісти о Антоничу ани єдно слово за дуже. Хтіл єм повісти дашто, чого ся о ним николи не писало.

Петро Трохановскій

²⁸ Як в., с. 25.

²⁹ Антонич Богдан-Ігор [в:] „Українська радянська енциклопедія”, т. I, Київ 1977, с. 212.

Транс – Антонич Або як переводити Лемка на лемківській

Насамперед треба поставити пару основних звідань, котры не просто лем будут ждати на одповіди, але кажут задумати ся над нетыповыма проблемами, пізрити на культурову реальніст з неосмотреного ішы місця, зачудувати ся парадоксами, посмачувати слів в іх невыповідженій першобытности, прилиkanій як ехо до выповідженого.

Звідайме ся, адже, што было матерійом перекладу, якы тексты сут том базом, котра выповіджена авторском вольом, тепер прорече наново, рішыньом і його довершыньом через перекладача.

Звідайме ся тіж, чом такій переклад ся удостоїл, якій замисел його вюл і докале мал завести.

І ішы звідайме, што остало придбане нашій культурі через tot переклад, яка трансліяторска перлинка долучыт до фурт ішы скромного кошычка перекладів на лемківській.

А на конец ішы звідайме про Антонича серед Гір, в тырвалости материі його думки в Зеленій Євангелії Лемковини.

Маме пред собом небудяку текстову якіст – ліричну, формальну, фонічну, образову, духову. В кождым з тых аспектів Антоничова поезия доходит до совершенности. Мож проводити дрібницьови аналізы, вказувати окремны стилістычны тропы, версифікаційны прийомы, ліричны домінанты. Мож перечыслити цілий артистычний репертуар, выкорыстаний през поету. До Антоничовой поезии ёднак не тади веде дорога. Єй чытати і принимати треба цілістно, не ана-

літъчні. Войти треба в ту глибину, гущавину біосу, яка кипит, пульсує, дыхат жытьом, яка є можлива лем в мітъчним розумлінню і приниманю світа. Прото ленія раціональной думки все буде лем крислила якісий зовнішній, одноаспектовий пут перцепції. Антонича чытати треба не інтелектом, лем сенсорами "одчаровувати" зачаруване світло, блик, запах, звук, шалений обертаний рух, силу і прагніння жыття. Але не жытія єдиниці, одорваного індивідуум, осамітненого в своій рефлексійности *homo sapiens*, лем жытія вкоріненого в природу, інтуїційні акцептуючого натуральний ритм человека безсмертного через єдніст з вічном натуром. Так писати міг лем хтоси, хто мал мітъчне одчуваня себе серед світа, хто чул, же молодым прикличе го tot неограничений жадныма уж леніями і часовыми берегами вічножывій біос, хто духовно николи не одділив ся од него і тужыл за общеєдністю з тым вегетаційно нестриманым хаосом.

Характерний для Антонічовай поезії теперішній час або одсутність часослів, дают мітъчну позачасовість, вічність. Ту і тепер, так як все і николи, не односят ся до історичного часу. Они сут бытъом, переживаньом, а не діяньом ся. Подібне неодношыння ся до історичного часу є характерне для фольклору, красні проявлят ся тіж нп. в піснях-вершах циганської поетки Папушы. Так пишут, бо так чуют люде першобытны, чутливы і інтуїтивны, котры сут втоплены цілым собом в кажде дыханя, дыргніня, рух, звук, бырміня, евфорию... окружающего.

Не спосіб адже Антонича чытати інакше як через спілодчуwanя того, од чого поета николи ся не одділив, так за жытія, як і по смерти. А спілодчувати вполні може лем тот, хто подібні єст інтегральному частком того світа і той природы, котрыма выплекал Антонич свое человече і ліричне я – мы – вшытко. І не мам ниякого сомніву, же так чытат, так чуе, так пе-

режыват і однаходит в собі Антоничову поезию Петро Мурянка. Не одраз дізрил єй так цілістно. Мусіл до того дозрівати. Коли бо Антонич входил в його лемківський пелехато-кучерявий світ, все ся того діяло через розум, котрий актывізувал ся в однесінію до ідеологічно-наційних наддатків, з якима була експонуваний Антонич з огляду на етнічний язык його творчости. Мурянка дост долго борол ся з домінуючим над вершами Антонича іх языковом класифікаційом. Одального одшмаріння Антонича поза меджы лемківського світа, дошол він до полной його акцептациї, спілпереживання, захоплення і зінтерналізування для лемківськості через усуніння границ языка.

Коли слухала єм аргументації Мурянки, чом творчости Антонича в просторі лемківської літератури розсмотрювати ся не повинно, єй основом була языком писал поета. На мое тверджыння, же лемківські тексты, тыпово для погранича, творені сут в ріжних язках, залежні од етапу розвитя етнічної свідомості, розумління цілю писаня, зовнішніх імпульсів, кондиції лемківського писаного языка, Петро Трохановський одповідал: «але то уж час творіння Гунянки, Русенка, Антонич з нима не пішол». Тепер, за своїм зміненим внутрішнім переконаньом, Мурянка тлумачить як розуміє українськоязычність верши Антонича. Пояснят то біографійом, вроджыньом ся і осаджыном в таким а не інчым місци лемківських еманципаційных стремлінь, прібує доводити, приводит аргументы, конципує, як то ся діяло, же поета, котрий з трудом (прикликуване през вшыткых ставляня наголосів) присвяял український язык, тым як раз языком виспівал свою душу. Адже, розумово прібує змінити свое і чытаючых думаня про языкову достоменніст поеты, прібує вказувати, же стосуваний в творчости язык не є рівнозначний з етнічним самоокріслінъом, же Антоничове однесіння до етніч-

ности было скомплікуване і вельочинників. Розумні хце переосмислити того, що в його одчутях ясно ся явит. Не годен бо, хоць ідеово упереджений, поета о Мурянчыній сенситивності, не одчути той духовий величавы і безграницісті Антонича, цілком незалежной од громадскаго і языковаго контексту, в котрым му пришло жыти през 28 років.

Міцно уформуваний в етосовій повинності до зневоленой вітчызны, ставлял Мурянка есенціяльны граніці Лемковины, боячы ся, жебы котрисій з міцнішых етносів не прoder ся през невысокій преці ішы мурок. В tym ограниченым повинністю стремліню барже ся заперал, як отверал. Што украінськоязычне будило пошану, зацікавліня, прагніня познання, але стисло оставало одгороджене од лемківского. Тым барже, же як раз в часах першой молодости Мурянкы, а часом і до тепер (хоц уж штораз рідше), казано Лемкам урядовом нормом в украінськоязычності, украінськокультуровості одноходити свое етнічне «я». Поета-Лемко своіма лемківскоязычными текстами, радикальными судами і поставами ставлял і боронил границі Лемковины. Не міг товды свободно чытати і чути понад границями, а особливі понад границьом лемківско-украінском. Не міг одчути Антонича понад украінським языком його творів.

Але коли уж лемківски граници, діяньном такых як Мурянкова етнічных постав Лемків, стужали, коли уж урядова норма не класифікує Лемків до украінськости, міг Мурянка звільнити ся од ограничуючай повинності, міг свободнійше почуты не зведену до граници – неограничену вітчызну. Товды міг стрітити Антонича на Новицкым путі і одчути го цілім собом – не розумовым, лем сенсуальным, не етичным лем мітычным. То была стріча двух форм ёдности, гармонії і спілбытія зо світом. Форм барз подібных, выплеканых tym самым простором, реальні або лем

символічні, залежні од етапу життя кожного поеты. Тот імпульс был нестриманий, як кожде інтуїтивне пересвідчыння. Знал Мурянка, же Антонич на Лемковину вернути мусит. І хоць знал тіж, же він николи з ней не одышол, рішыл го вернути тым вшыткым, котры чытают світ найглубше і найполнійше через свій рідний язык.

Чым адже є тата трансляция? Реку лем, же тлумач повідал – ішы нич ся мі так добре не переводило, як Антоничова поезия. А тлумачыл він уж не єдно і не єдно тіж з украінського языка. Діло не в тым, з якого языка, лем в тым, як одчуте, пережыте, выповіджене през поету трафлят в лемківскіст, тzn. як близко і глубоко охопити того може лемківскій язык. Ту як раз є істина того надзвичайного перекладу. Антоничову єдніст з зеленом матерійом природы, мітъичне бытія во вселенній лемківскій язык, котрого мастером є Петро Мурянка, охопити може совершенні, здає ся як ниякій інчий. В тлумачыню тым Мурянка переводит не слова, не фразы, не думки навет, лем сенсуальну, цілістну суть пережывання. Дыхаючи тым самым духом Гір, чуючи магнетызм того самого роззвіздженого Неба, того Місяця, будучы ближе того самого Сонца, тлумач выповідат духа поезії Антонича в тым языку, котрий уформуваний остал през дознаня специфікі Беськыда, неба, звізд, місяця, сонца над ним. Не будит прото сомніня визнання тлумача, же тот переклад не был перекладом, лем однаходжыньом стежкы, ци барже навет атмосфери, в котрій лягли ся Антоничовы вершы. В ефекті мame наново выповіджене, приликане динамічне як сама гірска природа житя неодділеного од натуры, бытуючого в космічній вічости гірского народу. Не спосіб не достеречы языковой адекватности перекладу до образово-акустично-рухового характеру тексту:

Корчма, мов кущ, що родить зорі,
свічками палиться вночі.
З горілки б'ють дими прозорі,
скриплять іржавій ключі.
Смичком вогнистим тнутъ цигани,
розкотисто співає бас.
Пече музика, й голос тъмяний,
і струн сп'янілих лютий бряз.
Тремтить на флейті пальців десять,
музичне дерево горить.
Із бубна, мов із дзбана ллється
роздзвонений, гарячий крик.

Елегія про співучі двері

Корчма яснину од свіч родит,
як горючий жые кущ.
Палінка все ту верховодит,
заарджавілій скрипіт ключ.
Огнистым смыком тнутъ Цигане,
тын розкотистий гугне бас,
і пече звук розпоясаный
струн опьянялых в пізний час.
На флейті тремтит пальців десят,
музычне дровно іскор жде,
з бубна здушений гурк ся несе,
розвиват ся як з дзбана мед.

Елегія о дверях співаючих

Вибрал Мурянка з поетичного доробку Антонича
вершы, котры найглубше пережыл, котры найполнійше
оддают зелену глубінь внутрішнього космосу
поэты:

Я розумію вас, звірята і рослины,
я чую комет шум, зрастаня чую травы.
Антонич – звіря тіж, во смутку, кучеряве.

До істот зеленої звізды

Або тоты, котры біографічні так міцно вказуют повязаніст з том а не інчом земльом, з таким а не інчым ритмом жыття, вказуют Антоничову чутливіст на динамічну, звукову і образову якіст простору, котрым не меншее захоплений є тіж сам тлумач.

Шугнул од воды, як Циганча.
вітрами отулений світ,
на піску як шалений грявчыт,
молодий, смаглый крачат в світ.

Змыйом ся вие, співат ріка,
хлюстают вітры вышыр і вздолж,
ден вштурят місяц за стромики,
як до кышені старий ґрош.

Клюють ліщыну косы співом
і дзвонит вільний тракт як спиж.
Хлопчысько босий і щесливий,
на плечах несе сонця диск.

На тракті

Нихто ішы так не співал по лемківски, як заспівал Антонич в перекладах Мурянки. Антоничів смуток, тугу, задуманя, пантеїстычну філософію внутрішню гармонію, першобытне повязання з космосом, захопленіст жытъом, поганьскую біологічніст, сенсуальност, магію, містыку, вшытко того, як безцінны перлинкы, тлумач позберал і выекспонувал так, жебы не стратити ани часточки іх вартости. Заясніли они наново, набрали нового жыття в жытю того простору, якій іх створил.

Хоц Антонич не был незнаний Лемкам, хоц в вельократній формі остал серед Гір, істніє і прикликуваний ёст на ріжны способы, то oddаня його поетычного мікрокосмосу языком лемківской землі є

формом увіковічніня Антонича серед зелених Бес-
кыдів на найбарже тырвалий і натуральний спосіб.
Лемківському языкови і культурі приносит того на-
томіст таку якість, котра є ефектом надзвичайної
еманациі природного таланту в короткотирваючій
творчій експлозії. Неповторне совпадіня човечго ге-
нія з генієм природы за справом сесой публікації
стане ся зас естетичним, духовим, достоменным пе-
режитьом нових читатели, тых про которых покору
і мудру акцептацию порядку жыття співат в своїх
ліриках Антонич. Сут то важны спосеред сігаючых по
творы того поеты читателі. Є велика шанса, же будуть
читати його поезії не розумом, формальними при-
йомами, лем цілыми собом, спілодчуваньом і спіл-
бытьом в тій духовій атмосфері, котра є сутью ліри-
ки Антонича.

Поета-геній вимагал рівно талантовитого тлума-
ча. Мало кому повело ся в перекладі на інчий язык
оддати полного, глубокого, надзвичайного Антонича.
Переклад Мурянки є непорівнанний до інчих. Тлу-
мачыл бо він не на інчий язык, лем выповідал Анто-
ничів світ языком того як раз світа. Будучы чловеком
з чутливістю, подібні як Антоничова, выплеканом
през тот світ, мал він особливу ролю, переспівати
Антонича так, жебы кождий Лемко – читатель почул,
што Антонич є сутьово вписаний в природний і куль-
турний лемківський простір. Тоту ролю публікуваны
гев переклады в найвижіший ступени выполнюют

Олена Дуць-Файфер

Елегія про співучі двері

Співучі двері, сивий явір,
старий, мальований поріг.
Так залишилися в уяві
місця дитячих днів моїх,
так доховала пам'ять хлопця
затъмарені вже образи,
такий обмежений став обсяг
тієї пісні, що дрижить,
яка зворушенням хвилює,
та все ж без зайвої слози
пейзажі споминів малює.
І хочу знову пережити
хлоп'ячі радощі та бурі.
Швидкіш струмує в жилах кров,
і сяють щастям очі хмурі,
в долоні легшає перо.

На кичерах сивасті трави,
черлений камінь у ріці.
Смолиста ніч, і день смуглявий,
немов циганка на лиці.
Розсміяні, палкі потоки,
немов коханці до дівчат,
злітають до долин глибоких,
що в сивій мряці тихо сплять,
і куриться із квітів запах,
немов з люльох барвистих дим.

Елегія о дверях съпіваючих

Тесаний поріг, явір сивий
і двери поскрипливых съпів.
Так мі в памяті ся лишыли
місця дітіачых моіх дни,
так доховала памят хлопця
образы, што уж никнут в гмлах,
поокраваний стал ся обсяг
той пісні, што ю в собі мам,
яка воєтит мої груди,
та все-ж без непотрібных слез
минулих дни малюнки будит.
І зас ся мі забагат днес
быти хлопчыком як колиси.
Рвучым потоком тече кров,
і горят очы щесливістю,
перо в долоні хватат зов.

Сивіют на кычерах травы,
черлений камін всіл ся в дні.
Смолиста ніч і ден смаглявий
як циганчыных личок тін.
Потокы быстры, розсьміяны,
гейбы парібци, простір жнут
до долин змерком колысаных,
як до тихого дівчат сну.
І двигат ся од квітя запах,
гейбы з різбленых файок дым.

Дрижать ялиці в вітру лапах,
голосяять шепотом дрібним,
течуть униз краплини шуму,
немов з гарячих пнів смола.
Сповитий в зелень і задуму,
п'є олень воду з джерела.
Квітчасте сонце спить в криниці
на мохом стеленому дні.
Кущем горючим таємниці
виходить ранком з глибини.
Співає пуша сном кудлатим,
прадавнім шумом загуло.
На схилі гір, неначе лата,
пришите до лісів село.

Корчма, мов кущ, що родить зорі,
свічками палиться вночі.
З горілки б'ють дими прозорі,
скриплять іржавії ключі.
Смичком вогнистим тнутъ цигани,
розкотисто співає бас.
Пече музика, й голос тьмяний,
і струн сп'янілих лютий бряз.
Тремтить на флейті пальців десять,
музичне дерево горить.
Із бубна, мов із дзбана ллється
роздзвонений, гарячий крик.
Палає скрипка, тихне, в'яне,
і серце бубна співом п'яне.
І про опришків сотий раз
оповідає в пісні бас:

Тремтят ялиці в вітру лапах,
до плачу прийти годно ім,
стікают долов каплі шуму,
як з жывичного строму клий.
В зелін сповитий і задуму,
з джерела ёлень воду пил.
Заснуло в студни мирне сонце,
на мохом выстеленым дні
і таємничым кущом конче
возвістит рано хыбніст снів.
І съпіват пушча снам кудлатым,
і ожылаждоденний гыр.
Ач на убочах, гейбы лата,
присіло село серед гір.

Корчма яснину од съвіч родит,
як горіючий жыє кущ.
Палінка все ту верховодит,
заарджавілий скрипит ключ.
Огнистым смыком тнут Цигане,
гын розкотистий гугне бас,
і пече звук розпоясаний
струн опьянілых в пізний час.
На флейті тремтит пальців десят,
музычне дровно іскор жде,
з бубна здушений гурк ся несе,
роливат ся як з дзбана мед.
Горіют гушлі, тихнут, вянут,
і серце бубна съпівом пьяне.
І о збійниках сотний раз
в съпіванці розповідат бас:

свячені кулі, литий пояс,
таємне зілля, дика бортъ,
заклята ніч і смерть в напоях,
що їх коханцям варить чорт.
Шалений місяць – мрійний тенор
веде містичну пісню тьми.
Дівчина, наче веретено,
в танку спідницями шумить.

Ще пам'ятаю: на воді
дрижачі іскри ранок сіє.
Ще пам'ятаю: білий дім,
де стіни з дерева та мрії.
Ще пам'ятаю: в сонці міст
рудий хребет ліниво гріє,
неначе велетенський кіт,
що в сні ледачім очі щулить.
І дім і міст, мабуть, стоять,
але для мене вже минули
і тільки спомином горять.
Неситий круж над мостом крякав,
плило рікою сонце в світ.
Туди ходив ловити раки,
коли мені було п'ять літ.
Колола пальчики шипшина,
устами сссав солодку кров.
На зорі задививсь хлопчина,
але своєї не знайшов.

Тут сиве небо й сиві очі
у затурбованих людей.

свячены кулі, литий пояс,
таємне зіля, дика борт,
заклята ніч і смерт в напоях,
што іх коханкам варит чорт.
Шалений місяц – вищній тенор
містичну пісню шле до звізд,
а дівча, гейбы веретено,
пристрастно ся в кабатах ґзит.

Памятам іщи: в сірых гмлах
дышачи іскри рано сіє.
Памятам іщи: шытий дах,
зо стромів стіни і з надії.
Памятам іщи, дежбы – ніт,
міст в сонци хырбет рудий гріє,
як кебы величезний кіт,
што в сні ледачым очы тулит.
Стоят, як мышлю, дім і міст,
але для мене ся минули
і лем мі туга душу іст.
Несытій крук над мостом кракал,
плынуло ріком сонце в сьвіт,
тамади-м ходил, імал ракы,
кед мі на пятий пішло рік.
Пальці тернина мі колола,
кров єм зосысал крайом уст.
До звізд ся взерал, глядал свойой,
але-м не нашол. Трудно уж!

Ту сиве небо, сивы очы,
страплений хырбет гнете труд.

Сльота дуднить і шиби мочить,
розвоми стишені веде.

Під сивим небом розстелилась
земля вівса та ялівцю.,

Скорбота мохом оповила
задуману крайну цю.

Як символ злиднів виростає
голодне зілля – лобода.

Відвічне небо і безкрає,
відвічна лемківська нужда.

В таємних кручах давня Лада
ворожить хлопцям молодим.

В церквах горить Христовий ладан
і куриться молитви дим.

На небі тілки сині зорі
вислухують благальний спів
людей, що, прості та безкрилі,
цілуочи в німій покорі
брудні обніжки віттарів
устами, чорними від пилу,
що їхні губи припорошить,
моління шлють Христу і Духу,
щоб допоміг здобути гроші
на хліб, на сіль і на сивуху.

Земля не родить, віс вітер,
на полі мох, мов теплий одяг,
а люди, як в усьому світі,
все родяться, терплять, вмиряють.
Пожежі й повені проходять,

Ту слота дуднит, шыбы мочыт,
радісных розмов рідко ту.
Під сивым небом дыхат земля
кушців ядлівця, вівся ряс.
Скорбота мысли на ню легла
і мохом ю отулил час.
Як символ горя, голод-зіля –
лобода ся выбиват звыж.
Одвічне небо по край сіло,
і нужда Лемків – вічна тіж.

Хлопчыскам Лада розложыла
ворожбны кулі на свій стіл.
В церковках пахне дым кадила
возносит ся молитвы съпів.
На небі лем синявы зорі
мольб выслушати годны сут,
люди, што серед съвіта похот
жыти не звыкли, лем в покорі
цілуют приолтарну смуд
устами мдлымиа од пороху,
што ся на воргах іх розмаже.
І молят ся до Христа, Духа,
жебы придбали сой пінязи
на хліб, на сіль і на сивуху.

Не родит земля, дуют вітры,
на полі мох, як гунька мила,
а люде – як по цілм съвіті,
родят ся, терплят і гмерают.
Пожары жрут, і жугрют зливы,

лишаючи лиш пустирі,
рекочуть війни і минають,
зміняються володарі,
літа пливуть, мов гірські води,
і про опришків дощ осінній
вже тільки спомими виводить.
Чимало бур так прогуло.
Лиш ти однакове й незмінне,
далеке лемківське село.

Туди, мов стріли, шлю слова,
туди крилата пісня лине.
З села такого вийшов я,
життя звеличник – верховинець.
З людей, що щирі та звичайні,
приймали смирно долі пай
і поклонялись неба тайні
під знаком співного серпа.
І, може, був би тут остався,
як інші, покорився сам
і, до землі німий припавши,
молився радісним вівсам,
та Той, що легкість дав сарні,
а бджолам квіти золоті
і кігті сталені для рися,
слова співучі дав мені
і гострі зуби, щоб в житті
я твердо й просто боронився.

Широкий світ, від серця ширший
і ширший вітер на селі.

несут за собом пусткы снід,
шаліют войны і миняют,
пан што был вчера, уж го ніт,
рокы як гірскы втічат воды,
і о збійниках дощ осінній
спомне лем часом в непогоду.
Неєдна буря пішла гет,
лем ты, лемківскє, ты незмінне
село, што за ним ся мі цне.

Гын, гейбы стрілы, слова шлю,
гын ся на крылах несе пісня.
Стамале-м свои стежкы вьюл,
поклонник жыття – сын тамтышній.
Спосеред люди обычайных,
все щырых і смиренных все,
што ся кланяли небес тайнам
під знаком, што го значыл серп.
І може был бым ту і остал,
як інчы, покорений сын,
в тій земли німо, щыро, просто
молил ся вівсам, каял ім,
та Тот, што легкіст серні дал,
і пчолам ростомилий цвіт,
і пажерливий хыст для рыся,
слова предивны во мя склад
і острых зубів дал мі щит,
жебы-м бороти в жытю міг ся.

Великій сьвіт, од серця векший,
як вітер в крылах – шырин тіж.

Не помістити в цьому вірші
ні зір, ні неба, ні землі.
Шляхи широкі у безкрає,
поїхав хлопцем я у світ.
Насправді стриму час не має,
хоч важко це нам зрозуміть.
Турботи, радощі, омані,
кохання зрада, ночі тъмяні
і сироокеє дівча.
Одчаю шал, і пал любовний,
і хмільність щастя, і печаль,
нестямний захват молитовний,
доглибна знеохоти їдь
і ласка творчості найвища –
це все дало мені життя.
Його звеличує тут я
і кличу дням: мене пя'ніть,
пя'ніть мене! Хай смерті близче,
хай на минулому іржа,
хай снігова спливє пороша,
думки нестримано дрижать,
а кожна, мов кришталь, ясна.
О молодосте, ти одна
Незаплямована й хороша.

Співуча тінь, крислатий явір
І тесаний, дзвінкий поріг.
Отак змальовує уява
місця хлоп'ячих мрій та втіх.

Не помістити в гевсым вершы
землі, ни неба, ани ззвізд.
Широкы тракты – не зміряти,
до сьвіта-м пішол хлопцьом сам,
Заправды, трудно час стримати,
хоц зрозуміти тяжко нам.
Радости, журбы і час мамун,
коханя, зрада в ніч неспану,
ач сірооке дівча ту.
Розпуки оген і любови,
і хмель, і жаль на серце ждут,
і непоятий злет духовий,
доглубна знеохоты жолч
і творча ласка пренайвыжша,
а – вшытко жыття дало мі.
Зато возношу я тот сьвіт
і кличу дням: не дост, не дост!
Охмельте мя! Най смерт і ближше,
най і минуле арджа іст,
най іний, съніг го припорошыт.
І мысли невтриманых – ліс,
а кажда – як прозрачніст сылз.
О молодосте, єдна ты
чыста, безскверна, найдорожша.

Тесаний поріг, при ним явір
і двери съпіваюча тін.
Так ся в памяти записали
місця хлопячых моіх втіх.

Elegia o drzwiach śpiewających

Drzwi śpiewające, siwy jawor
i malowany, stary próg.
Tak się w pamięci zachowały
rozstaje mych dziecięcych dróg,
tak zatrzymała wizja chłopca
obrazki pograżone w mgłach,
ograniczony zasięg został
tej pieśni, która we mnie łka,
która wzruszeniem mnie rozzbraja,
lecz wciąż bez zbędnej ciepłej łzy
kreśli wspomnienia o tym kraju.
I tamtym życiem pragnę żyć
wśród burz chłopięcych i radości.
Potokiem rwanym płynie krew
i płoną oczy szczęśliwością.
I lżejsze pióro chwyta zew.

Kiczory noszą siwe trawy,
czerwony kamień w rzeki dnie,
smolista noc i dzień smaglawy
cygańskich oczu smutkiem tknie.
Potoki rześkie, roześmiane,
jak kochankowie żądni mkną
w doliny mrokiem kołysane,
co w ciszy, jak dziewczęta śpią.
I snuje się kwieciasty zapach,
niby z fajeczek barwny dym.

Drżą jodły w groźnych wiatru łapach,
nadzieje niosą w szepcie swym,
strugami płyną krople szumu,
niby żywica z grubych pni.
W zieleń spowity i żadumę
u źródła jeleń wodę pił.

Zasnęło w studni krwawe słońce
na dniu usłanym w miękkość mchu.
Sekretu krzakiem gorejącym
z głębiny rankiem wyjdzie znów.
I śpiewa puszcza snem kudłatym,
odwiecznym echem błądzi gdzieś.
Na zboczach gór, jak wielka łata
Wśród lasów przycupnęła wieś.

Karczma, jak krzak rodzący zorze,
świeczkami płonie w nocy mgłach.
Klucz zardzewiał zamek strwożył,
dym gorzałczany ściele dach.
Ognistym smyczkiem tną Cyganie,
rozkołysany śpiewa bas.
Muzyka siecze, duszę rani
pijanych strun siarczysty wrzask.
Na flecie tańczy palców dziesięć,
muzyczne drewno trzaska skrę.
Z bębna zdławiony krzyk się niesie,
rozlewa się jak z dzbana w krąg.
Goreją skrypcce, cichną, więdną,
pieśnią pijane serce bębna.
I o zbojnikach setny raz
drży, opowiada w pieśni bas:

święcone kule i pas lity,
tajemność ziół i dzika barć,
zaklęta noc i śmierć rozpita
w napojach, co je warzy czart.
A księżyc – tenor rozmarzony –
wiedzie mistyczna nocy pieśń.
Dziewczyna, niby wir wrzeciona,
spódnicy się pozwala nieść.

Pamiętam jeszcze: pośród wód
drżące iskierki ranek sieje.
Pamiętam jeszcze: domek mój,
gdzie ściany – drzewo i marzenie.
Pamiętam jeszcze: w słońcu most
zrudziały grzbiet leniwie grzeje,
jak gdyby przeogromny kot,
co oczy mruży w zjawie sennej.
Sądzę, że stoją most i dom,
lecz dla mnie dawno przeminęły,
wspomnienia tylko ciepłem drżą.
Niesyty kruk nad mostem krakał,
pływęło rzeką słońce w świat.
Chodzilem tam, łowiłem raki,
kiedy minęło mi pięć lat.
Paluszki kluła różą dzika,
ustami ssałem słodką krew.
Gwiazdy uniosły mnie, chłopczyka,
lecz znaleźć nie zdołałem swej.

Tu siwe niebo, siwe oczy
wznosi strapiony życiem lud.

Tu słota dudni, szyby moczy,
do rozmów smutek cichość wwiódł.
Pod siwym niebem legła ziemia,
rodząca owies, dziki głóg.
Mchem otuliło ją cierpienie
zadumy pełne, niemych słów.
Jak symbol niepowodzeń pnie się
lebioda – najgłodniejsza z zielsk.
Odwieczne niebo i bezkresne;
niedola Łemków – wieczna też.

Bogini Łada w czartoryjach
wróży, jak dawniej, chłopcom swym.
W cerkiewkach mirra wzwyż się wzbija,
unosi się modlitwy dym.
Na niebie tylko sine zorze
wysłuchać chcą błagalny śpiew
ludzi bez skrzydeł, nie zawiłych,
którzy całując w swej pokorze
podnóżki święte – boży gniew,
ustami mdlymi, w czerni pyłu,
jaki na wargach ich osiądzie,
modlitwy ślą do Ojca, Ducha,
by pomógł zdobyć im pieniądze
na chleb, na sól i na siwuchę.

Nie rodzi ziemia, wieją wiatry,
na polu mech jak płaszcz w przygodzie,
ludziska, jak i w reszcie świata,
rodzą się, cierpią, umierają.
Pożary ciągną i powodzie,

pozostawiając widma zgliszcz,
szaleją wojny, przemijaja,
król jeden wczoraj, inny dziś,
lata jak górskie płyną wody
i o zbójnikach deszcz jesienny
wspomina czasem w niepogodę.
Ileż to burz odeszło gdzieś,
lecz ty ta sama, ty niezmienna,
łemkowska zagubiona wieś.

Tam, niby strzały, słowa śle,
tam się skrzydlata pieśń ma niesie.
Rodzinna wsie – nie wspomnij źle
o życia piewcy. I uniesień.

На польській мові *Елегію о дверях съпіваючих* переведено в 1984 році, в тракті праць над незреалізуваном двомовном антологійом лемківської літератури. Друком явила ся в 1989 р. в польськомовним виданю „Łemkowie piszą” (Wydawnictwo Miniatura, Kraków). Польська версія є скорочена. Так на мою (ПТ) товдышню, а і днешню мысель твір завершат ся красше.

Елегія о дверях съпіваючих походить зі збірки „Три перстені”. В нашим виданю потрактувано ю пріоритетово, виділюючи поза збірки – як ведучий лемківськотатарський Антоничів твір.

ВЫБРАНЫ ПОЕЗИІ З КНИГ:

ПРИВІТАНЯ ЖЫТЯ

ТРИ ПЕРСТЕНІ

КНИГА ЛЕВА

ЗЕЛЕНА ЄВАНГЕЛИЯ

ПРИВІТАННЯ ЖИТТЯ

Автобіографія

В горах, де ближче сонця,
перший раз приглянувся небу,
тоді щось дивне й незнане пробудилося у мені
і піднеслася голова й слова прийшли
до уст зелені.

Тепер – де б я не був і коли небудь,
я все – п'янний дітвак із сонцем в кешені.

А як зійшов із гір до гамірливих міст,
у злиднях і невдачах не кляв ніколи долі
і не ганив,
глядів спокійно на хвиль противних турагани.
Мої пісні – над рікою часу калиновий міст,
я – закоханий в житті поганин.

ПРИВІТАНЯ ЖЫТЯ

Автобіографія

В горах, де ближе сонця,
 першыраз ём призрил ся небу,
і штоси збудило ся во мі,
 предивне і незбагнене,
і горі-м двигнул голову, і слова до уст
 гульнули зелены.
Гнеска – де бы ём не был і колинебуд,
я пьяний блазен все, зо сонцем в кышени.

А кед ём зышол з гір до гуркітливых міст,
во нуждах і трапезі нигда ём не клял долі
 і не ғанил,
спокійні-м очы нюс
 посеред шаліочых гураганів.
Пісничкы моі – понад ріком часу
 калиновий міст,
залюбуваний в жытю я поганин.

Привітання життя

І день і вік однаково минають. Не задержать
нам хвилі. Кожна мить знов родить

другу мить.

І перша в другій спить, обі у третій та,
як вежа,
час виростає й меж не має й нас німить.

Так на минулого й майбутнього раменах
повішено, мов плахту, долю нашу.
Ми – ланцюга поодинокі звена,
ми – відтинок малий зі стрічки часу.

Це наших днів звичайна тут дорога;
не падає ніщо до безвістя води.

Віддати треба нам життю щомога,
і треба кожному, ще поки молодий.

Тепер ще квітка дійсности надією цвіте,
не кидає ще тіні дерево зневіри.
Хоч знає, що морози, серце вірує проте
і ліктями ужитку правди ще не мірить.

Для молодих плечей легкий є неба в'юк
в одноманітності не явиться нам позіх.
О не словами уст, але словами рук
співати будем пісню на життя порозі.

Привітання життя

І ден, і вік – не стримаш іх –
єднако ся миняют.
мгновіня кожде нове родит зас мгновіня,
і перше в другим спит, і в третім оба,
кінце-края
тому не видно, час безшлідний нас онімят.

Так на минулих і будучих мгновінь крилах,
як плахту повішено долю нашу.
Ми є в ретязі дни окремы лем огнива,
мы лем одтинок малий стежки часу.

То наших дни обычна ту дорога,
нич не пропадат гейбы камін в воду.
Мус послужыти жытю якомога,
і мі, і тобі, покаль ёс молодым.

Гнеска надійом іщи нам реальніст квитне,
во тін зневірь ся не погынаме.
Бодай і мороз не раз, серце бъє завітньо
і ліктьом хосна правды не міряме.

Для младых плеч є легкє небо понад нами,
і монотонніст на зіваня не настрайт.
О, не словами уст, а радше рук словами
будеме нести пісню по розстаях.

Вітай життя! Що біль даєш, і щастя і красу
і сум і горе. В мені юний пал не вмер ще.
Вітай життя! І на привіт тобі я понесу
м'яке та в панцир крицевий закуте серце.

Ей, жытя! Што честуеш ществоом,
больом чешеш.
Во мі молодий оген іскром шкверчыт.
Витай мі, жытя! На добриден тобі несу
мягке, але в оцелий оковане серце.

ТРИ ПЕРСТЕНІ

Автопортрет

„Я все – п'яний дітвак із сонцем у кешені.”

„Я – закоханий в житті поганин.”

З першої книжки „Привітання життя”.

Червоні клени й клени срібні,
над кленами весна і вітер.
Дочасності красо незглибна,
невже ж тобою не п'яніти?

Я, сонцеві життя продавши
за сто червінців божевілля,
захоплений поганин завжди,
поєт весняного похмілля.

ТРИ ПЕРСТЕНІ

Автопортрет

*„Я п'яний блазен все, зо сонцем в кышени.”
„Залюбуваний в жытю я поганин.”*

З першої книги „Прывітаня жыття”.

Червены і срібрястые клены,
понад кленами яр і вітер.
Дочасна краса незбагнена,
ци годен тобом не пьяніти?

Я, з жытъем сонцю одпроданым
за сто червінців шалености,
заворожений все поганин,
ямб ярю охмелений ношу.

Три перстені

Крилата скрипка на стіні,
червоний дзбан, квітчаста скриня.
У скрипці творчі сплять вогні,
роса музична срібна й синя.

В квітчастій скрині співний корінь,
п'янливе зілля, віск насіння
та на самому дні три зорі,
трьох перстенів ясне каміння.

В червонім дзбані м'ятний трунок,
зелені краплі яворові.
Дзвони, окриленная струно,
весні шаленій і любові.

Підноситься угору дах,
кружляє дзбан, співає скриня.
І сонце, мов горючий птах,
і ранок, спертий на воріння.

Три перстені

На стіні тін гушлиных крыл,
червений дзбан, квіткаста скриня.
В гушлях ся творчий оген всіл,
музычна роса срібно-синя.

Квіткаста скриня съпівом кличе,
в ній хмелю зіля, віск, насіня
і, на дні самим, три зірнички,
перстени троїх чуд-каміння.

В червеным дзбані мятний трунок,
зелены краплі яворовы.
Озвий ся, окрылена струно,
шаленій весні і любови.

Догоры ся піддвигат дах,
уж съпіват скриня, дзбан танцує.
І сонце, як огнистий птах,
рано з-за лозин выкукує.

Назустріч

Росте хлоп'я, мов кущ малини,
підкови на шляхах дзвенять.
Ось ластівки в книжках пташиних
записують початок дня.

Запрягши сонце до теліги,
назустріч виїду весні.
Окриленим, хрещатим снігом
співають в квітні юні дні.

На стрічу

Росне хлопеня – кущ малины,
на тракті чути підків дзвенк.
Адде ластівки до пташыных
книг записуют новий ден.

Запрягши сонце до телігы,
выберу ся стрічати яр.
Іскристым при кіплинах сънігом
дни моіх пісню квітен взял.

Корчма

Про дівчат і про купців
оповідає давня повість.
Крилата чарка у руці,
жага і трунок гусне в крові.

Червінці дзвонять на столі
і місяць – найхмільніший келих.
Схилився вечір до землі
і срібним сяйвом ріки стелить.

Корчма

О дівках і о купцях ту
бесіда буде стародавна.
Не час штоб погар в руці стух,
жажда і трунок кырви дана.

Червінців дзвінкých полний стіл
і місяц – найхмелнійший кєлюх.
На землю вечер тихій сіл
яснином сріблом рікы стелит.

На шляху

Обплетений вітрами ранок
шугне, мов циганя з води,
і на піску кричить з нестями
обсмалений і молодий.

Ріка зміяста з дном співучим,
хвилясто хльостають вітри
і день ховає місяць в кручу,
мов у кишеню гріш старий.

Клюють ліщину співом коси,
дзвенить, мов мідь, широкий шлях.
Іде розсміяний і босий
хлопчина з сонцем на плечах.

На тракті

Шугнул од води, як Циганча,
вітрами отулений свит,
на піску як шалений грявчыт,
молодий, смаглий крачат в сьвіт.

Змыйом ся вие, съпіват ріка,
хлюстають вітры вшыр і вздолж,
ден вштурят місяц за стромики,
як до кышені старий грош.

Клюють ліщыну косы съпівом
і дзвонит вільний тракт як спиж.
Хлопчысько босий і щесливий,
на плечах несе сонця диск.

Чарки

Зелений ясень, серп і коні.
Прилипнув хлопець до вікна.
В чарки сріблясті і червоні
поналивалася весна.

І хочеться хлопчині конче
від весняних воріт ключа.
З трави нежданно скочить сонце,
немов сполохане лоша.

Чаркы

Зелений ясень, серп і коні.
Притулил хлопець г' вікну твар,
Поналиваны чаркы дзвонят –
в них срібна і червена яр.

I неспокійний хлопець конче
од ярніх воріт ключ бы брал.
Гейбы встрашенне гача, сонце
скочить неждано спомеж трав.

Світанок

Сплинула ніч з шумких дерев,
втікаючи понад дахами.
Замаяв голуб і дере
крильми хмарин іржаві плями.

Мов дзенькіт товчених склянок,
ясна музика підпливає.
Світанку куриться вино
і небо в синяві безкрає.

Аж юне серце затремтить
незаспокоєне й несите.
Устами спраглими в цю мить
всю хмільність світу хочу спити.

Світаня

Збігла з шумливых дерев ніч,
понад дахами втекла деси.
Сновигнул голуб і на-стріч
хмарам арджавым крыла несе.

Гейбы толченых шклянок дзвенк,
музыка ясна ся приближат.
Вином ся курит новий ден,
і небо синє недостижне.

Молоде серце тремтит зас,
невколысане і несыте.
Уста од спрагы в такій час
цілий хмель съвіта годни спити.

Князь

Ще гори куряться від снігу,
сім стріл, неначе сім пісень
і юнака вітає день
окріленим найменням: Ігор.

ГоряТЬ скрипки в весільній брамі,
на ній стобарвний прapor дня.
Іду в захопленні й нестямі
весни розспіваної князь.

Князь

Іщи ся курят горы сънігом,
сім стріл, як гейбы пісень сім,
витати хлопця ден днес хтіл
іменом окріленым: Ігор.

Весільны гушлі горят в брамі,
на ній стобарвний прапор дня.
Заворожений іду, п'янний,
розвеселеной весны князь.

Дороги

Розгорнулась земля, наче книжка
(дороги, дороги, дороги).

Зашуміла трава і приникла,
постелилась нам юним під ноги.

Тільки небо і тільки пшениця
(над нами, за нами, під нами).
Тільки безкрай і далеч іскриться,
тільки безвість вітає вітрами.

Голубінь, золотавість і зелень
(яруги, галявини, кручі),
Розспівались таємно: дзінь-дзелень
цвіркуни в конюшині пахучій.

Залізиста вода із криниці
(дороги, дороги, дороги).
О, відкрий нам свої таємниці
дивний місяцю мідянорогий!

Бо в дорогах звабливая врода
(о, зелень! о, юність! о, мріє!).
Наша молодість, наче природа
колосистим ще літом доспіє.

Четвер, 4 і п'ятниця, 5 травня 1933

Дороги

Гейбы книжка, розгыбла ся земля
(дороги, дороги, дороги).

Розшуміла ся трава і злегла,
постелила ся тихо під ноги.

I лем небо, лем єдна пшениця
(над нами, за нами, під нами).
Незмірена далечынь, без кінця,
невідоме нас витат вітрами.

Лем синява і злато, і зелін
(яругы, ростоки і кряча).
I сьпів таємничий: дзинь-дзелень
хруш-коників в коничы пахнячым.

Желізиста водичка в креници
(дороги, дороги, дороги).
Одкрый же нам своі таємниці,
дивен-місяц, ты, мідянорогій.

Як чудово нас кличут дороги
(О зелін! Молодіст! Незнане!).
Іщи жыття, природі навздогін,
колосистым нам літом пристане.

Четвер, 4 і пятница, 5 мая 1933

Клени

Схилились два самітні клени,
читаючи весни буквар
і знов молюсь землі зеленій
зелений сам, немов трава.

Оброслий мохом лис учений
поетику для кленів склав.
Співає день, співають клени,
лопоче сонячна стріла.

Клены

Схылили ся два смутны клены,
по букві одчытуют яр,
зас земли молю ся зеленій,
зелений сам, посеред трав.

Кленам самітним лишка вчена
зложыла поетычний твір.

Засъпівал ден, съпівают клены
під небом променистых стріл.

До весни

Весно – слов'янко синьоока,
тобі мої пісні складаю!
Вода шумить у сто потоках,
що з дна сріблистим мохом сяють.

Направо льон і льон наліво,
дібровою весілля їде.
Скрипки окрилюються співом
і дзвонять тарілки із міді.

Розкотисті музики грають,
свячене сонце в короваю.
Весна весільна і п'янлива,
червоний клен, мов стяг.

Це ти мене заворожила
на смерть і на життя.

До весни

Весно – Славянко синьоока,
тобі я складам свої пісні!
Черкоче вода в сто потоках
з дна мохом посрібреным лыскат.

Направо лен і лен наліво,
весіля по дубраві іде.
Гушлі ся окрывают съпівом,
і дзвоняят танірики з міди.

Гудаки розкотисто грают,
свячене сонце в короваю.
Весна весільна і п'янлива,
як фана червеніє клен.

Ты мене так заворожыла,
весно, на добре і на зло.

Село

Корови моляться до сонця,
що полум'янім сходить маком.
Струнка тополя тиша й тонша,
мов дерево ставало б птахом.

Від воза місяць відпрягають.
Широке конопляне небо.
Обвіяна далінь безкрай
і в сивім димі лісу гребінь.

З гір яворове листя лине.
Кужіль і півень і колиска.
Вливається день до долини,
мов свіже молоко до миски.

Село

Коровы молят ся до сонця,
што пламенистым сходит маком.
Тополя шмытка тоньша, тоньша,
гейбы ся яла быти птахом.

Од воза місяць выпрігают
під конопляным, великим небом.
Чесана вітром даль без края,
і в сивым дымі ліса гребін.

З гір яворове листя плыне.
Куділь, і когут, і двійнята.
І ден ся вливат до долини,
гейбы молоко до мисчате.

Різдво

Народився Бог на санях
в лемківськім містечку Дуклі.
Прийшли лемки у крисанях
і принесли місяць круглий.

Ніч у сніговій завії
крутиться довкола стріх.
У долоні, у Марії
місяць – золотий горіх.

Рождество

Бог народил ся на санях
во містечку тихым – Дукли.
Ідуть Лемкы, і в крисани
місяць несуть Му округлий.

Задуявом нічка вісит
попри соломяных стріхах.
Божа Матір взяла місяць –
срібним стал ся він оріхом. .

Зельман

Закрутився світ безкрайй,
зелень на землі й на небі.
Ой, дівчатам заплітають
у волосся сонця гребінь.

День зелений, день хрещатий,
герці радісних лошат.
В пісні важко передати
те, чим крилиться душа.

Їде Зельман білим возом,
тропарями дзвонить ранок.
Ой, скажи, весільна лозо,
чому в серці хмільно й п'яно.

Зельман

Сьвіт ся крутит – гет до края,
зелін земльом, зелін в небі.
Гын дівчатаам заплітают
в ясны косы сонця гребін.

Ден зелений, пелехатий,
розог'жена гачат радіст.
В пісни тяжко пресъпівати
тото, чого душа глядат.

Іде Зельман штырма кінми,
тропарями дзвонит рано.
Повідж вітко мі, весільна,
чом то серце таке пьянє.

Зелена євангелія

Весна, неначе карусель,
на каруселі білі коні.
Гірське село, в садах морель
і місяць, мов тюльпан, червоний.

Стіл ясеновий, на столі
слов'янський дзбан, у дзбані сонце.
Ти поклоняйся лиш землі,
землі стобарвній, наче сон цей.

Зелена Євангелия

Уж яр – як карузелі гін,
на карузели коні білі.
Селечко, садовини тін,
і місяць, як тулипан – цілий.

Стіл ясеньовий, на ним дзбан
славяньській, а во дзбані сонце.
Єдній лем земли поклін дам,
зо сну моего, як з віконця.

Пralіто

I

Впливаємо в соснове море,
в сосновий шум, сосновий спів.
Над нами небо неозоре,
над нами дах струнких верхів,
над нами віддихом глибоким
парують оліясті пні.

I чуєш, як під твоїм кроком
зростають зела запашні.

Тут не бажаєм більш нічого –
обкутатися мохом сну,
в праਪервісний природи морок,
в прадавню впасті глибину.

Хай в нашім тілі, наче в соснах,
густа живиця закипить.
Хай в наші жили зелень млосна
і полуμ'я спливе й блакить.

II

Вростем у землю, наче сосни
(лопоче лісу хоругов).
Наллється в наші жили млосний
рослинний сік – зелена кров.

Пralіто

I

Вплываме во соснове море,
в сосновий шум, в сосновий съпів.
Над нами небо, даль – простори,
над нами верхів зелен-Діл.
Оддыхом полным і глубокым
парує олийстий пняк.

І чуєш, як під твоїм кроком
вырастат зелья – чуден-злак.

Вече не треба ту ничего –
лем мох одіти в диво-снах,
войти в прадавны недра богів,
дітхнути одвічности дна.

Най в сосну ся пречынит тіло,
закыппит в ним жывична гущ,
омлівна зелін сплыне в жылы
і огњом горит душы кущ.

II

Броснеме в землю, гейбы сосны
(а ліс – коругви шум і зов).
Вліє ся в жылы нашы з росом
рослинний сок – зелена кров.

Корінням вгрузнуть ноги в глину,
долоні листям обростуть.

А бджоли до очей прилинуть
і мед, мов з квітів питимутъ.

Уже не кров – важка олія
в затвердлих ядрах набряка.
Немов малина спіє міря
солодка, пристрастна й п'янка.

Кущем черленим край дороги
ростеш у шумі тишини.

Лиш олень –
самець струнконогий
полохливої шука сарни.

Коріньом хватят ногы глину,
оброснут руки листьом гет.
А пчолы нам до оч приплынут,
будут з них пити дивій мед.

То уж не кырвью – то олійом
бырміе ядер твердіст в нас.
Пристає як малина мрия,
солодка, хмельна аж до цна.

Багряным кущом край дорогы
Роснеш, тишины імаш шум.
Гын ёлең –
самец быстроногий
серны вабливіст раптом вчул.

Ліс

Навчися лісової мови
із книги лисів і сарнят!
Виходить місяць до діброви
писатъ елегії на пнях.

Струмки полощуть срібло тиші,
в росі купається трава.
Хай найпростіші з всіх слова
у книзі лісу ніч напише.

Ліс

Лісовай навчай ся бесіды
з лисчыных і сернячых книг!
В дубраву вошол місяц блідий
писати гымн на лубках пни.

Гучок тишины мыти спішыт,
на травы іний росы сіл.
Най найпростейшы з вшыткых слів
до книги ліса ніч запише!

Лист

На клаптику паперу
рука напише слово
коротке:
прощай.

Хоч тъмні очі знову, знову
обіцюють солодкий
одчай.

На клаптику паперу
рука напише тремтячи,
що тісно двом серцям
на світі
широкому.

Весна 1933

Лист

На окрайчыку карткы
напише рука слова
короткы:
здрава буд.

Хоц гмлавы очы зас, од нова
на хвилю одуриня
ждут.

На кавальчыку карткы
тремтяча рука черкне,
же кісно є двом серцям
на съвіті
широкым.

Весна 1933

Давній мотив

Там хата білена й освіжені каштани
і місяць, наче сторож, ходить коло хати.
Це не сторінка з давнього роману,
це спомин хлопця, що не вмів кохати.

Мов дві гілки ліщини, розійшлися дороги
і вечір сині тіні кидає на воду.
Окремо в бурях пристрасти й знемоги
п'ємо життя печальну насолоду.

Давний мотыв

Там хыжа побілена і каштанів ошад,
по загороді ходит місяць, гейбы сторож.
Не романс то, што час го припорошил,
а спомин хлопця в любви несьмілого.

Як ріст росошки, стежкы дві окреме дурят,
і вечер синьом тіню кладе ся на воду.
В пасії зас, і в безсильности бурях
спиваме жыття гірку насолоду.

Ніч

Розкрита книжка, лямпа, блудні нетлі,
ляга на серце ржа думок.
На стіні тіні в'яжуть круглі петлі
в чудний і нерозплутаний клубок.

Мов чорний кіт, сів череватий чайник,
годинник, наче джміль гуде.
Яка ж солодка ця примара тайни
та слово, що мов з каменю тверде!

Бляшане небо олив'яний місяць
і ночі попелястий дим.
Невже ж нема на цьомі світі місця
поривам нездійсненим та палким?

Ніч

Сторінки книги, лямпа, цмы – летучки,
лігат на серце арджа мысли.

На стінах тени завязують ключки
во кубя чудне, наумисне.

Як чорний кіт, бріхатий присіл чайник,
а дзыгар зас забучал чмельом.

Яка солодка мамулившіст тайни
і слово – твердше од каменя!

Бляшане небо, оловянний місяц
поотуляний ночи дымом.

Ци то уж неє на тым сьвіті місця
для жыття порывами молодыма?

Пізна година

Об вікно кажан крильми вдаряє,
все приникшло, стихло, охололо.
Безвість манить нездійсненним раєм,
наче ртуть, спливає в жили холод.

Ходиш, ходиш, дивні тіні водиш,
з болем родиться у серці пісня.
Поплили над світом чорні води
ночі.

Спати йди.

Година пізна.

Понеділок, 1 травня 1933

Пізна година

Сьвіт ся втишыл, ани не потене,
Лем до шыбы бъє мышпергач крылом.
Невідоме мамит район незыіщеным,
гейбы ртут, до жыл ся холод вливат.

Ходиш, ходиш, дивны тени водиш,
з болью ся выклюват в серци пісня.
Поплынули сьвітом чорны воды
ночы.

Спати ід.

Година пізна.

Понедільок, 1 мая 1933

Кінчаючи

Кінчаючи цієї книги
співні, п'янили ві сторінки,
не думай, друже, що у них я
горіти зможу крізь віки.

Із поривань, натхнень, одчаю
останеться лиш попіл мрій.
Бо ж пам'ятник крехкий лишаю
турботі й радості своїй.

Завершаюче

Кед уж дочыташ тоту книгу,
съпівны і хмельны ей сторінки,
не думай друже, жебы-м міг я
горіти, быти в ній на вікы.

З порывів, натхнінь, дни невтішних
остане ся лем спалениско.
Адже памятник креккій лишам
старункам своїм, своїм мыслям.

КНИГА ЛЕВА

Пісенька до сну

Не думай! Спи! Думки – отрута щастю.
Цвітуть дві тіні – дві лілеї чорні.
Не думай! Спи! До всіх скорбот причасний
і так усього в думці не обгорнеш.

Прощаючись із спомином останнім,
що тінню вихиливсь з-за яви краю,
в солодкім марнотратстві почуваннів
кохання вицвіле знову прикликаєш.

Це справді зло, що покохав занадто,
заміцно, зарозстратно. Захват ясний
в екстазу чорну ночі не міняти!

Засни! Чи це життя, чи лямпа гасне?

КНИГА ЛЕВА

Пісничка до сну

Не думай! Спий! Думаня то отрова.
Дві тени квитнут – дві лели і чорны.
Не думай! Спий! Хоц тілко в собі ховаш,
і так вшыткого в мысли не обгорнеш.

Кед зо спомином пращаш ся остатнім,
што споза яви тіню выкукує,
в почувань солодисім марнотратстві
коханя, што одквитло, прикликуеш.

Заправды – зле, же кохал єс занадто,
за міцно, за розтратно. Полон ясний
в екстазу чорну ночы не міняти!

Уж всний! Ци жыття то, ци лямпа гасне?

Черемхи

Мов свічка куриться черемха
в побожній вечора руці.
Вертаються з Вечірні лемки,
до хат задумано ідучи.

Моя крайно верховинна, –
ні, не забуть твоїх черемх,
коли над ними місяць лине
вівсяним калачем.

Черемхы

Як съвічка ся курит черемха
в вечера побожній руці.
З Вечырні вертают ся Лемкы
до хыж задумано ідучы.

Забыти-м, мій краю, не годен
цвіт черемх в мыслях болячых,
кед місяц над нима выходит
гейбы вівсяний колачык.

Забута земля

Село вночі свічок не світить,
боїться місяця збудити,
що жовтим без наймення квітом
цвіте в садах дощем умитий.

Густа вода спливає з гребель,
де обрії спинились в леті.
У бурих кублах побіч себе
звірята, люди і комети.

Забута земле під дощами,
під оливом рудого неба!
Ця пісня серцю, наче камінь,
а все ж її співати треба.

Забыта земля

Село по ночы съвіч не съвітит,
жебы місяця не збудити,
што жолтым, неназваным квітъом
проквитат в садах дощом мытий.

Густіє ниже гучка вода,
виднокруг сивий спер ся в леті.
Гын попри собі во леговах
зъвірьата, люде і кометы.

Забыта земльо під дощами,
під загустілым рудым небом!
Для серця пісня тота – камін,
а все-ж съпівати мі ю треба.

До холодних зір

Накрита неба бурим дахом,
мов бронза, ніч тъмяніє й стигне.
Як вбиті в ніч горючі цвяхи,
холонут зорі в сині криги.

Насуплений, їдький, запеклий
заслониш очі люнатичні,
бо твоє серце – чорне пекло
сердньовічне і містичне.

Тремти в цей вечір забобонний,
мов астролог, дивися в зорі!
Хай всіх, хай всіх, як ти, бездомних
пригорне ніч, вогонь і море!

До холодных зъвізд

Барнастий неба дах ніч вінчат,
на смуд мосяжну уж темніє.
Як вбиты в ніч огнисты клинці,
холоднут зъвізды в леды сині.

Запонурений, ідкій, встеклий
заступиш очы люнатычны,
бо твоё серце – чорне пекло,
середньовічне і містичне.

Тремтій в тот вечер забобонний,
до зъвізд ся взерай, як астрольог!
Най вшыткых, так як ты, бездомных
пригорне темніст, оген, море!

ЗЕЛЕНА ЄВАНГЕЛІЯ

ПЕРША ГЛАВА

*Із всіх явищ найдивніше явище –
існування*

Запрошення

Вже спалюється день на вугіль ночі,
росою вечір трави з попелу полоще,
і ляк, мов свердел, твоє серце точить
і місяць тіні згублені полошить.

Самітний друже, мов у ночі пояс,
ти в таємничість світу оповитий.
В цей вечір весняний ходи зо мною
в корчмі на місяці горілку пити.

1931

ЗЕЛЕНА ЄВАНГЕЛИЯ

ПЕРША ГЛАВА

*Зо вішиткých явиск
найчуднійше – істнування*

Запрошыня

Дочыста тліе ден – на угель ночы,
а з трав вечырня роса попіл змыват,
і страх, як сверблик твое серце точыт,
дігінчыт місяц тени премінливы.

Самітний дружэ, гейбы в ніч безкраю,
ты в таємничіст съвіта оповитий.
В тот ярній вечер подме обадває
під місяц в корчмі паліночку пити.

1931

До істот зеленої зорі

Закони „біосу” однакові для всіх:
народження, страждання й смерть.
Що лишиться по мені: попіл слів моїх,
що лишиться по нас: з кісток трава зросте.

Лисиці, леви, ластівки і люди,
зеленої зорі черва і листя
матерії законам піддані незмінним,
як небо понад нами синє і сріблистє!

Я розумію вас, звірята і рослини,
я чую, як шумлять комети і зростають трави.
Антонич теж звір'я сумне і кучеряве.

18 травня 1935

До істот зеленої зъвізди

Для вшыткых права жыття єднаковы:
родиме ся, страдаме і вмераме.
Остане по мі попіл мого слова
останут по нас зелен-горбкы. Амин!

Ластівкы, лишкы, левы, та – і люде,
зеленої зъвізди червак, листя –
правам матеріі підданы сут незмінным,
як небо понад нами сине і срібристе.

Я розумію вас, зъвірята і рослины,
я чую комет шум, зрастаня чую травы.
Антонич – зъвіря тіж, во смутку, кучеряве.

18 мая 1935

ПЕРШЕ ЛІРИЧНЕ ІНТЕРМЕЦЦО

Перша глава біблії

Коли співав ще камінь, мали крила змії
і Єва одягалась в черемхове листя,
тоді буйніший і хмільніший вітер віяв
і море сяяло під зорями сріблисто.

Коли із яблуні зірвала Єва місяць,
у раї збунтувались буйногриві леви,
Адамові сини по світі розійшлися,
здвигаючи міста і тереми для Єви.

4 квітня 1935

ПЕРШЕ ЛІРИЧНЕ ІНТЕРМЕЦЦО

Перша глава Біблії

Кед съпівал ішы камін, мали крыла змыі
і Єва ся зберала в черемхове листя,
буйнійший товды і хмельнійший вітер віял,
море полыскувало ся од зъвізд срібристо.

Коли з яблони місяц Єва взяла тишком,
в раю ся збунтували буйногривы левы,
по съвіті Адамовы сыны ся розышли,
міста і замкы воздвигати – лем для Єви.

4 квітня 1935

Весільна

Для Оленки

Послухай: б'є весільний бубон,
і клени клоняться, мов пави.
В твоє волосся, моя люба,
заплівся місяць кучерявий.

Чому пригасла скрипка трохи,
чому тремтить твоя долоня?
Ніч срібним сяйвом, наче мохом,
обмотує підкови коням.

12 березня 1935

Весільна

Для Оленки

Послухай: бъє весільний бубен
і клены клонят ся, як павы.
В твоі волосы, моя люба,
вплетений місяц кучерявий.

Чом то втишыли ся гушельки,
чом же так тримтит долон твоя?
Ніч срібром, гейбы конопельком,
підковы обмотує коням.

12 марта 1935

Хміль

Дівчино, хмелю весняний,
довкола мене оплетися!
Кують нам дятлі з моху сни
і в сто гаях лопоче листя.

Весна омаєних весіль
і кожна ніч, немов отрута.
Твоїх долонь ласкавий хміль
і тайна щастя незбагнuta.

9 марта 1935

Хмель

Дівча, ти хмелю ярній мій,
листом-руками оплет мене!
Куют нам жолни з моху сny
і шумит гаїв сто зелених.

Весільной весны гучыт чмель
і кажда нічка – ід продайна.
Долони твоіх теплий хмель,
та незбагнена щестя тайна.

9 марта

Тернина

Немов метелик полум'яний,
на кущ тернини сонце сіло.
У твої очі синьо-тъмяні
дивлюсь натхненно і несміло.

Коли нас ніч роділить сонних,
серця заб'ються в нас окремо,
щербатий місяць снами томить,
чарує мертві зелено.

Та не лякайся, моя люба,
спокійно тої жди години,
коли коханням день окрилить,
коли весна на кущ тернини
метелик сонця знов пришпилить.

29 березня 1935

Тернина

Гейбы метелик, на тернині
розпламенене сонце сіло.
До твоїх очі гмлаво-синіх
натхнено смотрю і несьміло.

Кед ніч нас, сонных уж, розділит,
окреме серця будут бити,
щербатий місяць снам несьмільям
не даст непокій зелен скрыти.

Та не побоюй ся, кохана,
спокійно спий, ач ніч ся мине,
і любуваня ден окриліт,
і буйна яр на кущ тернины
метелик сонця зас пришипіліт.

29 марта 1935

Підкови

На сто возах весна приїде,
мов луки, вигнуться смички.
Крізь сито дощ весінній цідить,
і дяк запалює свічки.

Та їхать ми ще не готові,
й баси нам нетерпляче тнутъ.
Хай, люба, місяць на підкови
нам ковалі перекують.

9 березня 1935

Підковы

На стох колесах весна прийде,
на лук ся позгынают смыкы.
През сито дощ весняний цідит,
жак зо съвічами ся цугликат.

Та мы в дорогу не готовы,
хоц басы кличут – поскрипуют.
Най, люба, місяц на підковы
ковале гнеська перекуют.

9 марта 1935

Барвінкова щиріст

Кохай мене звичайно й просто,
так, як кохають всі дівчата.
Коли проходиш білим мостом,
зоря в твоє волосся вп'ята.

Так палко вміють цілувати
лиш ті, що перший раз цілують.
В тремтінні слів твоїх крилатих
я барвінкову щирість чую.

9 квітня 1935

Барвінкова щыріст

Любуй мя обычайно, просто,
так, як любуют вшыткы дівкы.
Коли проходиш білым мостом,
зірничка ти є на пришпильку.

Так страстно годни ціувати
тоты, што перший раз ціуют.
В тремтіню твоіх слів крылатых
я барвінкову щыріст чую.

9 квітня 1935

Портрет теслі

Коли умер, лишились його твори:
дзвінкі пісні й церкви сріблистобанні.
Дяки співали, і співали хори,
церкви були в смеречину уbrane.
Ой, голосило в кучерявий ранок
двандцять найкращих коханок.

4 квітня 1935

Портрет теслі

Кед вмер, остали по ним його творы:
піснички чудны, церкви срібнобанни.
Съпівали жакы, і съпівали хоры,
чатином церкви были сприбераны.
Похлипувало товдышнього рана
двадцет найвірнійших му коханок.

4 квітня 1935

Теслів син

Дубова скриня, в скрині пісня і сокира.
Сокирою хвалив щодня твій батько Бога.
Твій дід теж тесля був. Стоять церкви чотири,
що ними завершив своє життя убоге.

На жаль, твоя долоня вже не до сокири,
не мрії з дерева тесатимеш крилаті.
Так відлітають птахи наших гір у вирій
долин квітчастих, на дівчата й льон багатих.

16 березня 1935

Теслів сын

Дубова скриня, в скрини пісня і сокыра.
Сокыром хвалил ден-по-дён твій отец Бога.
І дідо тесльом был, ач стоят церкви штыри,
што нима звершыл він свій земний пут убогій.

На жаль, уж долон твою топориско пече,
і з дровна вишніх мрій уж тобі не тесати.
Так одлітуют птахи нашых гір в далечынь,
до долин леном і дівчатми пребогатых.

16 марта 1935

Ярмарок

Мій брат – кравець хлоп'ячих мрій,
зішив з землею небо.

Горяť хустки у крамарів,
немов стобарвний гребінь.

Співають теслі, бубни б'ють.
Розкрию таємницю:
червоне сонце продають
на ярмарку в Горлицях.

20 січня 1935

Торговиця

Брат мій – кравець згрыз хлопячих
зошыл шумні землю з небом.
Горят тебетівки ткачів
гейбы кольоровий гребін.

Съпів ся несе, бубны грают.
Винен ём вам таємницю:
Сонце красне днес продают
на ґорлицькій торговици.

20 січня 1935

ДРУГЕ ЛІРИЧНЕ ІНТЕРМЕЦЦО

Корчмарські чари

Кіптява свічка й ніж щербатий,
червінна королева з карт.
Змішалась ява з сном крилатим
і все недійсне – ніч і чар.

Тремтять уста на чарки вінцях,
і горло здавлює відчай.
Корчмарю, сто даю червінців,
лиш місяця мені продай!

16 березня 1935

ДРУГЕ ЛІРИЧНЕ ІНТЕРМЕЦЦО

Корчмарскы чары

Курит ся съвічка, ніж щербатий,
червінна королева з карт.
Ява змішана з сном крылатым
і абстракційны – ніч і чар.

Дітхнули уста чаркы края,
і жаль ся в гыртан гадом выіл.
Корчмарю, сто червінців даю,
лем місяц ясний продай мі.

13 марта 1935

Косовиця

Немов брусок, гострить скінчивши,
косар за пояс сонце вклав.
Аж день розкрився ширше й глибше,
як він засукував рукав.

Слова співучих сіножатей
покошені до строф лягли.
Вже труд натхнений і крилатий
скінчився, й піт з чола зітри.

22 березня 1935

Сінокосы

Як дурбак, косу кед поострит,
косяр за пояс сонце вп'ял.

Аж дня ся розшырила простір
кед замашысто покіс взял.

До строф ся повлігали слова,
як команиці покошены.

Твій труд натхнений уж готовий,
обітрий з чела зній солений.

22 марта 1935

Яворова повість

(Мала балада)

Мав дяк в селі найкращу доню,
дівчину явір покохав.
Почула плід у свому лоні
по ночі, п'яній від гріха.

Дізnavшись, дяк умер з неслави,
мов ніч, похмурний був і гнівний.
Кущем, як маті, кучерявим
росте син явора й дяківни.

31 березня 1935

Яворова повіст

(Мала балада)

Жак сельскій мал прекрасну дівку,
і дівча полюбувал явір.
Почула гнетка плід в поділку
по ночы од любови пьяній.

Жак, кед спохватил, вмер з неславы,
як ніч был захмарений, гнівний.
Кущом як матір кучерявым
яворів росне сын, з жаківны.

31 марта 1935

Вільхи

Весна на вільях палить ладан,
і пахне ранків холод синій.
Зелений кодекс квітня влада
для карасів напише й линів.

До ставу, що закрився гаєм,
ідуть дівчата хмари прати,
і вітер листя розгортасе,
бо хоче сонце з вільх зірвати.

І серце знов знаходить слово
струнке, закохане й сп'яніле!
У небо ясне й малинове,
мов птахи, вільхи полетіли.

14 квітня 1935

Вільхи

На вільхах яр уж палит ладан,
пахне світаня холод синій,
зелений кодекс квітен надал
пстругам і слизкам на быстрині.

В ставі, што гай го опоясал,
русавы дівкы хмары перут,
вітер на листю очы пасе,
рад взяти сонце з вільх чеперів.

І серце зас находит слова
залюбуваны, опьянілы!
На небо ясно-малинове,
як птахы, вільхи полетіли.

14 квітня 1935

Калина

Калина похилилась вниз,
мов ягода, росте червоне слово.
Весні окриленій молись,
карбуй на камні пісню калинову.

Та промінь сонця, мов стріла,
проколе слово і проріже камінь,
і лиш калина, як цвіла,
цвіте щороку листям і піснями.

9 березня 1935

Калина

Калина похылила стан,
гейбы ягода, росне червін слово.
До яри ся молити нам,
рыти в камени пісню калинову!

Та оген сонця вістрьом стріл
проколе слово і проріже камін,
і лем калина, червен-хміль,
што рока квитне листьом і піснями.

9 марта 1935

Зима

Кравці лисицям хутра шиють,
вітри на бурю грізно трублять.
О Боже, стережи в завію
і людські, і звірячі кубла.

У сто млинах зима пшеницю
на сніг сріблясто-синій меле.
Назустріч бурі ніч іскриться,
привалюючи небом села.

31 березня 1935

Зима

Лишкам чугані шыти яли
кравці, ач бурю вітры значат.
О Боже, стереж в задуяви
бываня людски і зъвірячи.

Зима пшеницю во сто млинах
на съніг срібристо-синій меле.
На стрічу бурі ніч мілива
небом прилігат тихы села.

31 марта 1935

Захід

Над лугом хмари кучеряві,
як вівці, що пасе їх місяць.
Ростуть дівчата, наче трави,
на втіху хлопцям і гульвісам.

Воли рогами сонце колють,
аж з нього кров тече багряна.
Зачервонились трави в полю –
це захід куриться, мов рана.

23 квітня 1935

Захід

Над лугом хмары кучерявы,
як уці, што іх пасе місяць.
Дівчата роснут, гейбы травы,
на втіху хлопцям і гульвісам.

Волы рогами сонце колют,
аж з нього тече кров багряна.
Почервеніли травы в полю –
то захід курит ся, як рана.

23 квітня 1935

Вітер століть

І вітер віє від століть,
крилатий, вільний і неспинний,
і вчить свободи, туги вчить
за чимсь незнаним і неструмним.

І повтроряє нам прибитим
у зривах страчених намарне,
що вже ніяк життя спинити
і що життя це не казарма.

13 березня 1935

Вітер століть

І вітер од правіка дує,
крылатий, вільний, невтриманий,
свободы, туты вчыт, банує
за нестріманым і незнаным.

І вишептує нам, прибитым,
во зрывах піддвиганых марні,
што нияк перестати жыти,
што жыття наше не касарня.

13 марта 1935

Село

Застрягло сонце між два клени,
димить обвіяна рілля,
і піль коловорот зелений
довкола сонця закружляв.

Ріка, мов пояс; лісу смуга;
мов повінь, трави піднялися.
І знову йде молебень плуга,
де війни віяли колись.

12 березня 1935

Село

Сонце ся заклішыло в кленах,
обдута дыхат уж царина,
і коловорот піль зелений
сонечном тішыт ся яснином.

Ріка як пояс, ліса смуга,
як злива ся двигнули травы.
І іде зас молебен плуга,
де войны люты панували.

12 марта 1935

Дахи

Оте село у вільхах і ліщині,
де на дахах червона черепиця,
загорнеш, наче в плахту, в небо синє
та молодість загорнеш в таємницю.

Калинову чи пам'ятаєш кручу,
де пастухи в криниці сонце поять?
Напишеш повість: вечори паучі,
задума вільх, дахів багровий пояс.

2 квітня 1935

Дахы

Селечко тото в вільхах і ліщыні,
де дахів червеніют калениці,
загорнеш, гейбы в плахту, в небо сине
і років цвіт загорнеш в таємницю.

Ци маш в памяти выгін калиновий,
гын де пастухы напавают сонце?
О чуд-вечері вычаруеш повіст,
о вільх задумі тіж напишеш конче.

2 квітня 1935

Хати

Хати, немов гриби червоні,
ростуть під вітром буйновійним.
У черепицю дощ задзвонить.
Моє село, ти ще спокійне?

По давніх війнах, що минули,
в лісах багрових виуть лиси.
Ще люди зáграв не забули,
знов над селом комета висить.

В ріці дівчата сонце миють,
прийшли над воду вілхи рядом.
Тут орють від століть, тут сіють
і бунтарів карає влада.

12 квітня 1935

Хыжы

Хыжы, як грибів капелюхи,
дыханьом шугай-вітру роснут.
По каленици дзвонит плюха.
За селом моїм – ци ся зоцне?

По часах воєн оддуднілых,
в арджавых лісах вилют лишки.
Іщи ся смудит спаленином,
а зас комета над колыском.

В ріці дівчата сонце милють,
над водом вільхы посідали.
Од століть орють ту, ту сіют,
власт бунтівників каре дале.

12 квітня 1935

Поворот

Вернувся я, де вільхи й риби,
де м'ята, іви, де квітчасті стіни;
і знов цілую чорні скиби,
припавши перед сонцем на коліна.

Ой, похилилось надо мною,
як мати понад сином, полум'яне.
І знов мене земля напоїть,
мов квіт росою, поцілунком тъмяним.

І чорні, й сині плавні,
на плоті хмари, наче плахти, висять.
Тут я у кучерявім травні
під вільхами і сонцем народився.

23 квітня 1935

Поворот

Пришол ём зас, де вільхи, рибы,
де мята, вербы, де квіткасты стіны;
і зас цілую чорны скыбы,
припавши перед сонцем на коліна.

Як мати, тепле, ся схылило
надо мном, як над своїм сыном.
Спрагу мі буде зас гасила,
як роса квітю, земля уст дітхніньом.

І чорны скыбы ся звиджают,
на плоті, гейбы плахты, вісят хмары.
Ту мене в пелехатым маю
під сонцем і вільхами повивали.

23 квітня 1935

Зміст

Жмені жыття (Петро Трохановскій) 6	
Транс-Антонич... (Олена Дуць-Файфер) 18	
Елегія про співучі двері 26	
Елегія о дверях съпіваючых 27	
Elegia o drzwiach śpiewających 38	
ПРИВІТАНЯ ЖЫТЯ	
Автобіографія / Автобіографія 44/45	
Привітання життя / Привітання жыття 46/47	
ТРИ ПЕРСТЕНІ	
Автопортрет / Автопортрет 50/51	
Три перстені / Три перстені 52/53	
Назустріч / На стрічу 54/55	
Корчма / Корчма 56/57	
На шляху / На тракті 58/59	
Чарки / Чаркы 60/61	
Світанок / Свитаня 62/63	
Князь / Князь 64/65	
Дороги / Дорогы 66/67	
Клені / Клены 68/69	
До весни / До весны 70/71	
Село / Село 72/73	
Різдво / Рождество 74/75	
Коляда / Коляда 76/77	
Зельман / Зельман 78/79	
Зелена євангелія / Зелена Євангелия 80/81	
Пralіто / Пralіто 82/83	
Ліс / Ліс 86/87	
Лист / Лист 88/89	
Давній мотив / Давний мотыв 90/91	
Ніч / Ніч 92/93	

Пізна година / Пізна година **94/95**

Ранок / Рано **96/97**

Кінчаючи / Завершаюче **98/99**

КНИГА ЛЕВА

Пісенька до сну / Пісничка до сну **100/101**

Черемхи / Черемхы **102/103**

Забута земля / Забыта земля **104/105**

До холодних зір / До холодных звізд **106/107**

ЗЕЛЕНА ЄВАНГЕЛИЯ

Запрошення / Запрошыня **108/109**

До істот зеленої зорі / До істот зеленої звізды **110/111**

Перша глава білії / Перша глава Бібліі **112/113**

Весільна / Весільна **114/115**

Хміль / Хмель **116/117**

Тернина / Тернина **118/119**

Підкови / Підковы **120/121**

Барвінкова щирість / Барвінкова щыріст **122/123**

Портрет теслі / Портрет теслі **124/125**

Теслів син / Теслів сын **126/127**

Ярмарок / Торговиця **128/129**

Корчмарські чари / Корчмарскы чары **130/131**

Косовиця / Сінокосы **132/133**

Яворова повість / Яворова повіст **134/135**

Вільхи / Вільхы **136/137**

Калина / Калина **138/139**

Зима / Зима **140/141**

Захід Захід **142/143**

Вітер століть / Вітер століть **144/145**

Село / Село **146/147**

Дахи / Дахы **148/149**

Хати / Хыжы **150/151**

Поворот / Поворот **152/153**

(...) Кед ся близыл дагде
гү суспільству – то тіж лем
в сфері артистычній.

Прекрасні, як самоук,
грал на гушлях (занимают
гушлі в його творчості
видне місце, як єден
з найбарже магічных
реквізитів), гарді малювал,
образы його виставляно
не раз, ішы в гімназії.

Антонич, як в росийскій
баладі: *все пишет,*
и пишет. Як бы віщий был,
гейбы знал – же бракне му
часу. Та ци класти лем на
карб творчой пасії його
абсенцию в народово-
політычным жытю,
в деклярацийно-
маніфестацыйных
мітингах? (...)

Зрештом сам Антонич
повіл: „Я не мандолініст
ніякого гурта. Не висту-
кую верблів на барабані
дерев'яного патосу”.

Петро Трохановскій

(...) рокы як гірськи втічут воды,
і о збійниках дощ осінній
спомне лем часом в непогоду.
Неєдна буря пішла гет,
лем ты, лемківске, ты незмінне
село, што за ним ся мі цне.

Гын, гейбы стрілы, слова шлю,
гын ся на крылах несе пісня.
Стамале-м своі стежкы выол,
ПОКЛОННИК ЖЫТЯ – СЫН ТАМТЫШНІЙ.

(Б. І. Антонич, Елегія о дверях съпіваючых)